

Voorweg Nieuwe Wetering

28e jaargang
December 2011, nummer 116

**Kwartaaluitgave van de
Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.**

Aan dit nummer werkten mee:

Sjaak Bouwmeester
Sjaak van der Geest
José van der Meer-van der Zwet
Jos van der Pouw Kraan
Pieter van Ruiten
Fons van Rijn

Verspreiding van het blad en informatie daarover:
Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071 3314706)

Adreswijzigingen kunnen worden
doorgegeven aan:
jgm.rietbroek@planet.nl.

Losse nummers van "Alkmadders" zijn voor € 2,50
verkrijgbaar in het Historisch Centrum, Saskia van
Uylenburchlaan 22, Oude Wetering
(telefoon 071 - 3312168).
De uitgave "Alkemade in oorlogstijd" is verkrijgbaar
voor € 2,80.
Alkmadders **per post** toezenden kost € 7,50 per
jaar extra.

Het Historisch Centrum is geopend op
zondagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30 tot 16.00 uur.
In de maanden **juli en augustus** en op 1^e Paasdag,
1^e Pinksterdag en 1^e en 2^e Kerstdag is het museum
gesloten. Op 2^e Paasdag en 2^e Pinksterdag is het
museum wel open..

De minimumdonatie bedraagt € 12,50 per jaar te
voldoen op bankrekeningnummer **30.11.09.966**
van de penningmeester van de stichting.

Contactpersoon van het bestuur:
Mevrouw A. van Wieringen, Zwarteweg 6, Oud Ade
(telefoon 071-5018326), secretaris.

Postadres van de Stichting:
Saskia van Uylenburchlaan 22,
2377 CE Oude Wetering.
E-mailadres: **info@oud.alkemade.net**
Internet: **www.stichtingoudalkemade.nl**

**Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, microfilm of op welke andere
wijze ook, zonder voorafgaande toestemming
van de redactie.**

INHOUD:

Wisseling in de redactie	pag. 1
Fijne feestdagen namens het bestuur	pag. 2
Molentaal	pag. 3
Oproep voor tentoonstelling over Vervoer	pag. 4
Oud-Alkemadeprijs naar twee gerenoveerde panden	pag. 5
Oude school van Oud Ade	pag. 6
Wie helpt?	pag. 8
Op bezoek bij de Cultuurhistorische Vereniging Ter Aar	pag. 9
Fiets-/voetgangerstunnel onder de Alkemade- laan	pag. 10
De strenge winter van 1942	pag. 12
Kerststallen gevraagd	pag. 13
Schenken en bedankje	pag. 14
Nieuwe vrijwilligers gevraagd	pag. 15
Historische wandeling	pag. 15
Herinneringen (2) Stille nacht	pag. 16
Zoekplaatje	pag. 17 en 20
Ruilverkaveling had de tijd mee	pag. 18

Aankondiging:

**12 februari 2012: opening nieuwe tentoonstelling
Vervoer**

**U bent van harte welkom op de officiële opening die
om 14.30 uur verricht wordt door een prominent
persoon uit de lokale transportwereld.
Het museum is geopend vanaf 14.00 uur.**

Wisseling in de redactie

Bij het lezen van deze Alkmadders komt u andere
namen van redacteurs/auteurs tegen dan u gewend
bent.

Dit is een gevolg van het feit dat na een menings-
verschil tussen het bestuur van de Stichting Oud
Alkemade en de heer Joop Kret, de samenwerking
tussen hen beëindigd is. Het bestuur betreurt deze
gang van zaken ten zeerste, temeer omdat Joop een
lange staat van dienst heeft binnen de stichting.
Toch heeft zij gemeend niet anders te hebben kun-
nen handelen.

Vervolgens heeft de redactie per direct haar werk
voor Alkmadders neergelegd, omdat zij zich niet
kon verenigen met de genomen stappen. Inmiddels
wordt gewerkt aan een nieuwe redactiegroep, die de
vaste intentie heeft om er iets moois van te maken.

Met ingang van 2012 zal ons blad er wellicht ook
iets anders uit gaan zien, met nieuwe thema's en
een wat andere indeling, maar dat ziet u vanzelf in
het komende jaar.

Langs deze weg wil de Stichting Oud Alkemade
Joop Kret en de overige redactieleden bedanken
voor hun jarenlange inzet.

Het bestuur

Fijne feestdagen en een gezellige jaarwisseling

Geachte donateurs,

Dit is al weer de laatste Alkmadders van dit jaar, een jaar waarin weer veel gebeurd is bij de Stichting Oud Alkemade.

Na de tentoonstellingen "Met naald en draad" en "50 jaar Veense popmuziek" die dit voorjaar in ons gebouw een groot succes zijn geweest, is er nu nog tot eind januari 2012 de tentoonstelling "Hoog en Droog" te bewonderen.

Deze tentoonstelling gaat over molens en met name over de molens die staan in de voormalige gemeente Alkemade, maar er is ook informatie over de molens die al verloren zijn gegaan in de afgelopen jaren. Veel foto's, films, dia's, krantenknipsels en verhalen maken dat er een heleboel te zien, te lezen en te horen is. Ook deze tentoonstelling is daarom zeker de moeite waard om te bezoeken.

Ondanks enkele mutaties in onze vrijwilligersbestand kunt u er op rekenen dat we in 2012 weer een paar schitterende tentoonstellingen voor u zullen samenstellen.

Namens alle medewerkers van de Stichting Oud Alkemade wil ik u heel fijne feestdagen toewensen en veel kijkplezier in het komende jaar bij onze nieuwe tentoonstellingen.

Lex van der Zwet, voorzitter

Lopende tentoonstelling over molens "Hoog en Droog"

Tijdens de tentoonstelling "Hoog en Droog" die nu loopt, hebben wij nog één keer bezoek van enkele molenaars.

Op **zondag 8 januari 2012** zijn de molenaars **Alice de Wit** en **Andries Veloo** te gast in het museum met een leuke lezing over het molenaarsvak. Zij zullen met beeldondersteuning u het een en ander vertellen. Alice de Wit is molenaar op de Blauwe molen in Rijpwetering, een schitterende molen die vanaf het fietspad dat langs de HSL loopt te zien is. Andries Veloo is molenaar van de Lagenwaardse molen in Koudekerk. Ook kunt u zelf vragen stellen aan de molenaars over alles wat met molens te maken heeft. Dit moet u meemaken, het wordt vast een gezellige middag. Wij zorgen in ieder geval voor koffie of thee tijdens de lezing.

Veel belangstellenden bij de opening.

Het museum is open vanaf 14.00 uur, het molenaarspraatje begint om ong. 15.00 uur.

Graag tot ziens op 8 januari in ons museum

*N.B.: Wist u dat u in het museum heel veel verschillende kaarten van molens kunt kopen?
Ze kosten slechts € 0,50 per stuk en 10 voor € 2,50.*

Molentaal

Rooksignalen hadden de indianen in vroegere tijden. Molentaal is iets vergelijkbaars uit de Hollandse oude tijd. Lang geleden toen er nog geen auto of fiets te bekennen was, werden er molens gebouwd. Hollandse polders werden drooggemalen met molens op strategische punten tussen polder en boezemwater.

In die tijd werd nieuws nog gebracht als een lopend vuurtje. De molenaar was slimmer en maakte gebruik van de hoge wieken die soms wel 28 of 29 meter in de lucht staken. Hij bond iets aan de wieken, vlag of bos stro of hout, draaide dit naar de hoogste stand en iedereen in de wijde omgeving kon het signaal zien. Andere molenaars gaven de berichten ook weer door. De stand van de wieken was daarbij een groot hulpmiddel: vreugde, rouw en ruststand zijn de bekendste. Niet veel mensen weten dat dit nog steeds bestaat. Iemand die in de polder woont, stuurt een trouwkaart met bruidsuiker naar de molenaar en de molen staat dan drie weken in de vreugdestand ter ere van het bruidspaar. Krijgt de molenaar een rouwkaart dan staat de molen drie weken in de rouwstand. Er is natuurlijk veel meer te vertellen.

Molenaarstaal

Over molentaal bijvoorbeeld, die niet wordt gesproken, maar die je gewoon moet weten als je op een molen woont. Wie weet er nu wat een *kneppel* is, een *kruihaspel*, een *vijzel*, een *staartbalk*, of een *spil* en ga zomaar door.

Hij loopt 80 enden. Ja, dat is vakjargon of molenaarstaal. Een molen malen leer je niet zomaar, dat is gevoel, dat leer je van je vader, dat zit in het bloed. Kijken naar het weer, hoe staat de wind, komt er regen. Gevoel met de dieren, want veel dieren voorspellen het weer. En al die prachtige momenten, signalen uit de natuur, combineert de molenaar en hij bedient het voor hem gemaakte en perfecte instrument: “de Molen”. Trots, statig, torent een molen boven alles uit. Eenmaal op gang, zoeven wieken door de lucht en veroorzaken een prachtig geluid dat boven de wind uitkomt. Met het malen, op windkracht, doet de molen zijn werk waarvoor hij gebouwd is. Water uit de polder halen, soms wel vier meter omhoog, hout zagen, meel malen, lijnzaad malen enz. Er zijn vele toepassingen bedacht in de vorige eeuwen. Op dit moment zijn molens bijna allemaal buiten dienst gezet, vervangen door machines. De natuur roept soms zijn molens terug door

middel van heel veel regen in korte tijd. De wolken laten zoveel water vallen dat de gemalen het niet aan kunnen. De waterschappen vragen dan met spoed hulp aan alle molenaars om te malen en het vele water uit de polders het boezemwater in te krijgen, weer op weg naar de zee. Gelukkig zijn er nog veel molens die deze hulp kunnen bieden. Stichtingen en de mensen er achter zijn heel veel uren bezig om voldoende geld in te zamelen voor het onderhoud van de molens.

Bezoekers kijken belangstellend naar de tentoongestelde molenattributen.

Een specialistenvak

Molenmaker, ook dat ben je niet zomaar. Gezond verstand van hout moet je hebben en vooral een groot oplossend vermogen voor de problemen en de bewerkelijkheid van het repareren en restaureren van de molens. In de oude dagen werden de zwaarste balken met katrollen opgelierd, nu komt er een grote kraan die alle tonnen aan gewicht op zijn plaats brengt. Soms worden zelfs hele molens verplaatst.

Molenaarskind

Een beetje besmet moet je zijn met het molenvirus. Van een molen moet je houden, een molen moet je beleven. In een molen wonen en leven, om de molen leven en zien wat alle natuur om je heen doet. De prachtige vergezichten, de ondergaande zon over het water, de nacht met maneschijn en koeien in het weiland, staande in een wolk van mist en op de dijk torent daar een prachtige molen. Bulderende wind om je kop, nauwelijks

het hek kunnen openen als je thuiskomt en de regen met liters tegelijk op je neerkomt. En dan de winters, soms zo koud dat de vorst glinstert op de binnenmuur. Binnen is het warm, de warmte komt van een oude potkachel die kolen en hout verbrandt. De warmte van de kachel droogt eerst de kleren die er om heen hangen, pas dan verwarmt hij de ruimte. Met zijn allen slapen op de tweede zolder. Hoe vaak vroegen we niet: "Pa, blijf nog even malen", want de je molen bewoog een beetje door het ritme van wind en wieken, waardoor je sliep alsof je werd ingewiegd. Duizenden foto's zijn er

gemaakt van molens, molenvergezichten met zon, wind, regen, winterlandschappen. Wie heeft er niet een! Dit kan niet verdwijnen. Dit is Holland. Dit en deze beleving moet beschikbaar blijven. Een ieder gun ik de beleving van een molen, ook al is het maar voor één keer een bezichtiging. Nog steeds geniet ik er van en kan als een van de weinigen zeggen:
ik ben een molenaarskind.

Jos van der Pouw Kraan

Oproep voor spullen voor nieuwe tentoonstelling over Vervoer

Voor onze volgende tentoonstelling die **zondag 12 februari 2012** van start gaat, zoeken we allerlei voorwerpen en foto's die we in bruikleen kunnen tentoonstellen. Deze tentoonstelling gaat over **vervoer in de breedste zin van het woord** en betreft zowel goederenvervoer als personenvervoer (bussen, taxi's etc.). Natuurlijk besteden we speciaal aandacht aan het vervoer in onze eigen gemeente, maar we willen ons niet beperken. We kunnen werkelijk nog van alles gebruiken en we denken dan aan: **foto's, films, modellen van allerlei vervoersmiddelen en papierwerk.**

Natuurlijk geldt hierbij ook het motto: **hoe ouder hoe beter.**

Een trots echtpaar, Jan de Jong (Noordeinde) en zijn echtgenote, naast een van de eerste auto's in Roelofarendsveen.

De Carsjensboot vervoerde al in de 19^e eeuw passagiers over het Braassemermeer.

Inleveren van uw spullen kan in het museum tijdens onze vaste openingsuren op zondag en dinsdagmiddag, maar ook op maandagavond vanaf acht uur. Als u een e-mail stuurt naar: info@oud.alkemade.net, dan nemen we snel contact met u op.

U kunt ook rechtstreeks bellen naar de contactpersoon: Leo Stiens, telefoonnummer: 071-3312168 of mobiel 06-27842264, of stuur e-mail naar: lousenleo@hetnet.nl

Gebroeders Van der Ing in het zonnetje gezet

Oud-Alkemadeprijs naar twee gerenoveerde panden

Op vrijdag 14 oktober 2011 is onder grote belangstelling door onze stichting voor de 20e keer de "Oud-Alkemadeprijs" uitgereikt. Deze prijs is bestemd voor inwoners van de voormalige gemeente Alkemade, die het afgelopen jaar hun oude pand het beste hebben gerenoveerd en zo goed mogelijk in de originele staat hebben teruggebracht.

Een van de doelstellingen van de Stichting Oud Alkemade is namelijk dat vervallen panden zo veel mogelijk in oude luister worden hersteld. De stichting vindt het dermate bijzonder als eigenaren van oude panden niet kiezen voor sloop en nieuwbouw, maar voor behoud van het pand, dat zij daar als blijk van waardering in 1987 een prijs voor in het leven heeft geroepen: de Oud-Alkemadeprijs.

De prijs is dit jaar toegekend aan (v.l.n.r.) Dennis van der Ing & Shirley van den Burg en Ronald van der Ing & Karin Kalker.

De prijs, bestaande uit een oorkonde, een fraaie pentekening van de woning en een schildje dat op de gevel van de woning bevestigd kan worden, is toegekend voor het herstel van de woningen Witte Singel 17 te Roelofarendsveen en Kolk 11 te Oud-Ade. Deze woningen hadden allerlei bouwkundige gebreken, waarbij met name de scheefstand een zodanig groot probleem was dat sloop en nieuwbouw de meest voor de hand liggende optie leek. Echter niet voor Roland, Karin, Dennis en Shirley. Onder aanvoering van vader Gerrit, overige familie en vrienden werd een renovatieplan gemaakt. Het bijzondere in het renovatieplan was dat de woningen, onder begeleiding van de firma Visser, door middel van *vijzeltechniek* en met de

hulp van veel vrijwilligers, weer keurig waterpas werden gezet.

Naast de kosten vraagt het heel veel inspanning en doorzettingsvermogen om een dergelijke verbouwing tot een goed einde te brengen. Het is mooi om te zien dat deze jonge mensen de uitdaging zijn aangegaan en gezamenlijk een stuk historie in oude luister hebben hersteld, waarvoor hulde.

Herinneringen ophalen aan de oude LTS

Naast de uitreiking van de Oud-Alkemadeprijs werd er op deze donateursavond, die plaatsvond in De Spreng, de voormalige Gereformeerde kerk aan de Kerkstraat te Oude Wetering, een film vertoond van de voormalige LTS uit 1971. De film is indertijd gemaakt ter gelegenheid van het vertrek van de toenmalige directeur de heer A.A. Coone en geeft een mooi beeld van het technisch onderwijs uit die tijd en van de leerlingen die toen op die LTS zaten. De heer Coone, 85 jaar inmiddels, was samen met zijn

De heer A.A. Coone

dochter en schoonzoon ook aanwezig op deze avond. Door de aanwezigheid van oud-leraren en -leerlingen werd het ook nog een soort reünie van de voormalige lagere technische school aan de Alkemadelaan.

De film, hersteld door Bert de Haan en ingesproken door Agnes van der Veld, is op een dvd gezet. Wie belangstelling heeft voor een exemplaar, kan hiervoor contact opnemen met onze baliemedewerkers tijdens de openingstijden van het museum.

Sjaak Bouwmeester

Het Oude Schoolgebouw in Oud Ade

In 1990 verscheen van de hand van Theo van der Poel een prachtige geschiedschrijving van de Rooms Katholieke St Bavoschool in Oud Ade. Het rijk geïllustreerde boekje markeerde het 125-jarig bestaan van de school en de naderende fusie met de school van Rijkswetering in mei 1991. In deze korte beschouwing verlaat ik mij wat de geschiedenis betreft van a tot y op het verslag van Theo van der Poel.

De Kolk in Oud Ade rond 1935. Links is nog net de oude school te zien.

Het verhaal van de St Bavoschool, dat begint in 1865, is fascinerend. De roemruchte Pastoor Görtz slaagde erin de eerste katholieke parochiale school in het Bisdom Haarlem te stichten, niet in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Haarlem maar in Oud Ade! Het was de tijd van de schoolstrijd waarin vooral de katholieken zich benadeeld voelden door de liberale politiek van de regering. De school, zo vond de pastoor, was de plek waar kinderen, naast taal, rekenen en aardrijkskunde, ook de waarden en waarheden van het katholieke geloof dienden

te leren. Maar dat mocht nu juist niet in de openbare scholen van de overheid. Dát, maar ook het feit dat de kinderen van Oud Ade überhaupt nauwelijks onderwijs kregen, baarde de pastoor grote zorgen. De openbare school in Rijkswetering was veel te ver weg voor de Oudase jeugd. Met enige overdrijving schetste hij in een brief aan de bisschop de 'dramatische' situatie en schreef dat de kinderen:

... dagelijks een schoolweg moeten maken van minstens drie kwartier, sommige zelfs van bijna 1½ uur. Voor één gedeelte der parochie is zelfs die gemeenteschool zóó gelegen, dat men vandaar de kinderen naar Warmond zendt, dat wederom niet geschieden kan dan door middel van een paar overtogten over wijd water en langs allerellendigst, des winters geheel onbegaanbaar landpad. (Van der Poel 1990: 6)

Hierbij dient wel vermeld te worden dat de kinderen zich in die tijd alleen te voet (en te klomp) verplaatsten.

Na goedkeuring van de bisschop en een uitgekende geldinzameling onder zijn parochianen (waarover Van der Poel gedetailleerde informatie verschaft: een lijst van 78 namen met daarachter de gedoneerde bedragen, variërend van 50 cent tot 500 gulden) wordt op 3 augustus 1865 de eerste steen van de school gelegd.¹ Drie maanden later zijn school en onderwijzerswoning klaar! Kosten: f 5.998,-. De onderwijzer P.B. van Kints uit Rotterdam trekt samen met zijn echtgenote de woning en, volgens informatie van de pastoor, laten alle kinderen van de parochie, 57 in getal, zich inschrijven (zij worden alle bij naam genoemd in Van der Poels verslag). Een opmerkelijk succes als men bedenkt dat 35 jaar later pas de leerplicht werd ingesteld.

¹ De bouw van de school was overigens niet de enige financiële uitdaging waar de pastoor (en zijn parochie!) voor stond; in 1866, één jaar na de opening van de school moest de kerk, die 20 jaar tevoren was gebouwd, weer afgebroken worden wegens ernstige gebreken. De bouw van een nieuwe kerk vond plaats in 1867-1868. Het is onvoorstelbaar dat een kleine parochie van slechts 400 communicanten dit allemaal kon opbrengen (kosten f 40.000,-).

Van goeden huize

Het verhaal over de rekrutering van de onderwijzer en de vaststelling van zijn taken behoort tot de boeiendste hoofdstukken in de geschiedenis van de school. Ik citeer uit het 'profiel' dat de pastoor van de onderwijzer had:

De zedelijke strekking onzer school gedoogde nooit, om iemand anders aan te stellen dan een gehuwd man op zekere jaren. Het godsdienstig karakter der school wilde een man van soliede godsdienstkennis en deugd. De eenvoudigheid der landlieden vroeg iemand zonder pedanterie en verwaandheid, maar die eenvoudig is van manieren. De afgezonderde landstreek, tot heden toe van communicatiewegen verstoken, kan alleen met genoeg bewoond worden door iemand, die niet van de wereld is. We hadden noodig een man, bekwaam in den Gregoriaanschen kerkzang, om voor het zangkoor jonge knapen te kunnen opleiden. Zoo 't zijn kon, verlangden we een kenner van muziek en orgelspel om in tijd van nood als organist te kunnen fungeren. Ja, dit alles gevoegd bij eene goede methode in 't geven van onderwijs en een karakter, geschikt om de harten der kinderen te winnen en hun het schoolgaan te doen liefhebben. (Van der Poel 1990: 17)

Maar mijn beschouwing gaat niet zozeer over wat er in de school gebeurde maar over het *gebouw* waar alles plaatsvond. Bij de opening betrok de onderwijzer het imposante huis aan de Kolk (een restant van de Wijdsloot dat vele jaren later gedempt werd), schuin tegenover de kerk. Achter de woning was een lagere aanbouw waarin de 57 leerlingen ondergebracht werden, verdeeld over acht leerjaren. In 1879 krijgt de onderwijzer wegens gezondheidsklachten ontslag en wordt Meester Krebbers aangetrokken, eveneens bekwaam in kerkzang en pianospel. De nieuwe onderwijzer is echter niet te spreken over de woning. Ik citeer uit zijn brief aan de pastoor:

Het woonhuis is schrikkelijk vochtig, een gevolg, zooals mijn vader zegt, van geen goed aangelegd trasraam en het cementen van den buitengevel. Door die vochtigheid is niet alleen het papier, maar zelfs het linnen geheel verstikt, zoodat eene voor de gezondheid zeer nadeelige lucht ontstaat, die vooral bij zeer warm weder ondragelijk wordt. Die kwaal te verhelpen zou moeielijk gaan, daartoe zouden de muren aan de binnenzijden gecement moeten worden; de kosten zouden evenwel nog al groot wezen. Maar gedeeltelijk, dat wil zeggen voor een zekere tijd, kon het helpen als opnieuw linnen en nieuw papier werd geplakt. UEerw. had ons beloofd, voor het behang te zullen zorgen, laat dan ook tegelijk om nieuw linnen daaronder denken. (Van der Poel 1990: 39)

Besloten wordt dan eerst het woonhuis op te knappen. De school moet nog even wachten want de parochie heeft haar handen vol aan de bouw van een nieuwe pastorie. Drie jaar later, in 1882, wordt de school onderhanden genomen; de leerlingen krijgen tijdelijk onderdak in de oude pastorie (die daarna verkocht en afgebroken wordt). Als in mei 1882 het schoolgebouw weer in gebruik genomen wordt, is het klaslokaal verplaatst naar de begane grond van de onderwijzerswoning en wordt het oude klaslokaal omgebouwd tot benedenwoonhuis en keuken. Het nieuwe lokaal voldoet aan de wettelijke eisen voor zestig leerlingen.

Van oude school tot monument

Niet lang daarna zou het schoolgebouw echter alweer te klein blijken. Na het aantrekken van een 'ondermeester' (met staatssubsidie) in 1903 werd in 1906 besloten een nieuwe school te bouwen (in 1905 had de school 72 leerlingen). De nieuwe school met onderwijzerswoning verrees naast de kerk en heeft daar tot 1991 gestaan, toen de fusie met Rijpwetering een feit werd (ironisch genoeg een optie waar Pastoor Görtz zich juist tegen verzet had). Kort daarna is de 'nieuwe school' afgebroken en vervangen door woningen.

Wonder boven wonder is het oude schoolgebouw ontsnapt aan de slopershamer en staat nog steeds pal - maar niet in al te goede conditie - in het hart van het dorp. Het is niet helemaal duidelijk wat er na 1906 met het gebouw is gebeurd. Zeker is dat niet lang daarna de school een noodslachterij is geworden. Eerst woonde en werkte er Cornelis Disseldorp en in 1921 trok Cor van der Werf uit Hazerswoude er met zijn pas getrouwde vrouw in. Het bleef een

noodslachterij, wat zijn sporen heeft achter gelaten in de voorgevel: een grote deur waardoor het vee de slachtplaats werd binnen gebracht. Cor van der Werf werd opgevolgd door zijn zoon Piet die tot zijn dood in 1996 samen met twee zussen de oude school bewoonde. In 2007 verhuisde de laatst overgebleven zus Tiny naar een bejaardenwoning aan de Zwarteweg en kwam het gebouw leeg te staan, met een kort intermezzo toen het een Brocante uitspanning was. De woorden 'Brocante & More' sieren nog steeds de voorgevel.

De toekomst van dit stukje geschiedenis met zijn fraaie architectuur lijkt nu echter onzeker. De gemeente heeft het op de monumentenlijst gezet met de hoogste score (14):

- *Omschrijving:*

- **Vrijstaand woonhuis met**

- **oorspronkelijke aanbouw** op T-vormige plattegrond. Hoofdvolume opgebouwd uit twee lagen en zolderverdieping, met nokrichting evenwijdig aan straat. Achtergedeelte opgebouwd uit begane grond en dakverdieping; nokrichting loodrecht op voorgedeelte.

- *Gevels:* Pleisterwerk, in het voorste gedeelte licht oker geschilderd. Gepleisterde tandlijsten. Kleine houten kroonlijst.

- *Vensters/deuren:* T-schuifvensters met afgeronde bovenhoeken, deels vernieuwd. Houten deur met roedeverdeling waarin geel glas. Links in de voorgevel een dubbele houten deur met gietijzeren sierpanelen.

- *Dak:* Schilddak met gesmoorde geglazuurde Hollandse pannen.

- *Motivatatie:* Opvallend door kleurstelling en detaillering; grotendeels authentiek. Bepaalt mede het gezicht van het dorp.

De oude school in de huidige staat.

Maar dat is helaas geen garantie voor de toekomst zoals gebleken is bij andere monumenten van de gemeente. De enige redding voor dit authentieke bouwwerk ligt waarschijnlijk in de handen van een enthousiaste particulier die 'valt' voor zijn schoonheid en – zoals gebeurd is met diverse boerderijen – bereid is zijn/haar ziel en zaligheid aan de restauratie te geven en het zijn oude glorie terug te geven. Of een vooruitstrevende aannemer met oog voor traditie zou er nog brood in moeten zien. Het zou een weldaad zijn voor Oud Ade en zijn bevolking die bijna anderhalve eeuw geleden er alles voor over had om deze 'Oude School' in haar centrum te behouden.

Sjaak van der Geest (met dank aan Theo van der Poel en Tiny van der Werf)

Bron: Theo van der Poel - *R.K. Parochiale School St. Bavo* (1990)

Wie helpt?

Wij ontvingen een verzoek van mevrouw Hanny van Hoorn-Balkenende uit Roelofarendsveen. Zij is met stamboomonderzoek bezig is en heeft een paar verwanten in Oude Wetering gevonden. Nu is zij zeer geïnteresseerd geraakt in de geschiedenis van haar gemeente en op zoek naar het boek **Tussen Kaag en Braassem** van A.G. van der Steur. Het boek is niet meer in de handel, maar wellicht heeft u nog een exemplaar dat zij over kan nemen.

Kunt u haar helpen? Laat het ons dan weten, zodat zij contact met u kan opnemen. Graag een reactie naar info@oud.alkemade.net of een telefoontje naar het secretariaat: 071-5018326.

Op visite bij de Cultuurhistorische Vereniging Ter Aar

Regelmatig werd ons gevraagd om toch gauw eens te komen kijken naar het nieuwe museum van onze 'collega's' van de cultuurhistorische vereniging van Ter Aar. Op zaterdag 6 augustus moest het er dan maar 's van komen. Bestuur en vrijwilligers van Oud Alkemade gingen die dag dus op pad naar Ter Aar. Daar aangekomen werden we allerhartelijkst ontvangen. Niks gebak: koffie en 'n 'spekelaasie'. Wat lijken ze daar in Ter Aar toch veel op Veenders.....

Gestart in 1986

Aanvankelijk was het museum in Ter Aar gehuisvest in een oude timmerwerkplaats, een klein tuinderskasje en wat losse gebouwtjes. Wel op 'n prachtige plek. Midden in het dorp en dicht bij het Aarkanaal. Een net als in de Veen wordt het museum vanaf de start in 1986 gerund door een grote schare vrijwilligers. Dat ging zo door tot ongeveer 2006. Toen gaf de gemeente aan dat ze de grond nodig had voor de bouw van woningen. Wat nu? Ik denk dat er heel wat is 'afgeproost' tussen het bestuur en de gemeenteamttenaren. Het bestuur wilde niet verplaatsen en had bovendien geen geld. Voor welke verhuizing dan ook.

Uiteindelijk vond men elkaar in een degelijke oplossing. De gemeente zou de bouw van een nieuw museum verzorgen. En betalen. Pal naast het oude. En zo gebeurde. Op 10 maart 2009 werd het contract van aanneming getekend. De gemeente werd eigenaar en de historische vereniging de gebruiker van het nieuwe museum. Klein probleempje: er bleek nog een gat in de begroting te zijn van maar liefst € 160.000.-. Als ludieke oplossing diende zich aan: de verkoop van heipalen en dakpannen aan de burgers van Ter Aar. Plus subsidie van een groot aantal plaatselijke bedrijven en fondsen. Maar de echte oplossing kwam toen de gemeente Nieuwkoop als eigenaar van het gebouw te elfder ure kans zag om uit een potje bij het Europees Landbouwfonds van de EG in Brussel het ontbrekende bedrag te toveren: € 162.000.- verhuisde van Brussel naar Ter Aar. Wonderen bestaan dus blijkbaar.... Vervolgens werd er voortvarend gebouwd aan het nieuwe museum dat officieel werd geopend op 26 juni 2010.

Feestjaar 2011

2011 is een feestjaar, zo bleek ons bij het bezoek. De historische vereniging bestaat dit jaar 25 jaar. Vandaar dat speculaasje bij de koffie. We werden daarna rondgeleid door het museum.

Wat 'n ruimte, wat een mogelijkheden om prachtige exposities te maken. Ze kunnen er in Ter Aar trots op zijn zo'n museum te bezitten!

Van 't een komt 't ander

Met een jaloers gevoel gingen we weer Veenwaarts... en hebben lang nagepraat over wat we die middag beleefd hadden in Ter Aar. Want ongemerkt doe je bij zo'n bezoek goede ideeën op voor Oud Alkemade en ons eigen museum, waar de krappe ruimte zich ook danig laat voelen. Veel van de historische stukken uit Alkemade komen nu niet verder dan onze opslagzolder wegens gebrek aan expositieruimte in het museum. Voorzitter Lex van der Zwet *“droomt er wel eens van dat het museum van 'zijn' Oud Alkemade een onderkomen vindt in een van de leegkomende kerken”*, zo vertrouwde hij mij pas geleden nog toe.

Wij steken regelmatig een kaarsje op voor zijn én onze toekomstwens. Tot die tijd blijven de rond de dertig vrijwilligers van Oud Alkemade met genoeg hun vrije tijd besteden aan het behoud van onze historie. Want alleen door onze geschiedenis te behouden, kunnen we de toekomst aan.

Pieter van Ruiten

Serieuze studie uit de jaren tachtig:

Fiets-/voetgangerstunnel onder de Alkemadelaan

Het is voor jonge mensen wellicht moeilijk voor te stellen, maar ooit was er nog geen woning- en kassenbouw in de Googerpolder. Naast de veeteelt van een aantal boeren waren er de voetbalvelden van DOSR (huidige locatie: De Schelp) en Weteringse Boys (huidige locatie: Watermunt).

Geschiedenis

In de afgelopen 50 à 60 jaar hebben er in de Googerpolder - tussen Roelofarendsveen en Oude Wetering - grote veranderingen plaatsgevonden. De aanleg van de Rijksweg A4 en de ontwikkeling van tuin- en woningbouw waren daarvan de belangrijkste.

Ten tijde van deze ontwikkelingen deelde de huidige Alkemadelaan (voorheen de spoorlijn Leiden-Haarlem) het 'oude' en 'nieuwe' Oude Wetering als een scherp mes in tweeën. Al in 1968, dus ruim voordat de bebouwing in de Googerpolder eind jaren zeventig gevorderd was tot de Aak, adviseerde het stedenbouwkundig adviesbureau 'Stad en Land' de gemeente Alkemade om bij verdere uitbreiding van de woningbouw ook de aan te passen. Toen werd ook al op tekeningen aangegeven waar mogelijk een verbinding tussen de Watergang en de Kerkstraat in Oude Wetering gerealiseerd kon worden. Gezien het feit dat de gemeente eigenaar was van de grond aan de Kerkstraat waar de voormalige Gerardusschool stond (later de ULO, nu Schoolhuijsplein) lag het voor de hand dat daar de verbinding gemaakt zou gaan worden.

Begonnen als afstudeerproject

Het was begin jaren tachtig dat deze ideeën verder uitgewerkt werden. Technisch ambtenaar *Ron Reurings* uit Oud Ade, vanuit zijn werk bij de gemeente Alkemade betrokken bij uitbreidings- en bestemmingsplannen in de Googerpolder,

studeerde die tijd aan de avond-HTS in Den Haag. Als afstudeerproject koos hij er voor, samen met studiegenoot *Dick MacDaniel*, om te onderzoeken wat de best mogelijke,

en technisch en financieel meest haalbare verbinding zou kunnen zijn tussen de Watergang en de Kerkstraat. Feit was dat de bewoners van de nieuwbouwwijken hemelsbreed op een steenworp afstand woonden van de winkelstraten Kerkstraat en Veerstraat met zijn rustieke en monumentale pandjes, drie verschillende kerkgenootschappen en recreatie in actieve en passieve vorm aan het water. Kortom ontspanning naast de deur maar slechts bereikbaar met een grote omweg.

Het gemis aan een verbinding tussen het oude dorp en de nieuwbouwwijken kon niet omschreven worden als een werkelijk verkeers-

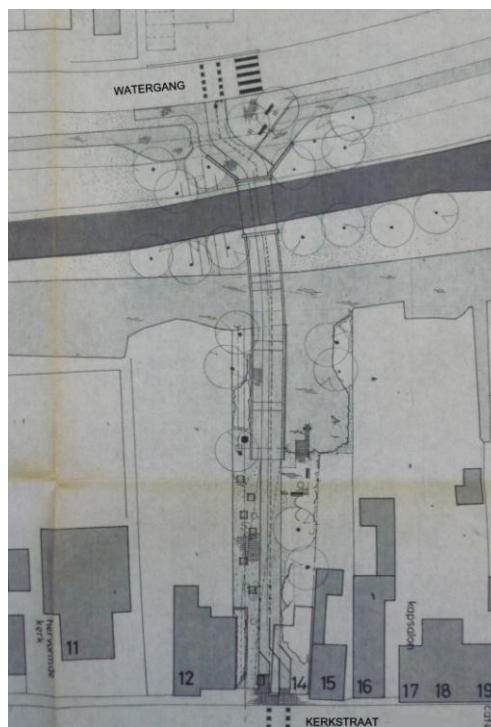
probleem, maar meer als een gemis van een voorziening, die na realisatie zou bijdragen aan een verbetering van het woongenot. Bovendien zou het voor kinderen die vanaf de Wetering naar scholen aan de Watergang moesten gaan, veiliger worden.

Drie technische mogelijkheden...

Het 'probleem' kon men technisch gezien op drie manieren oplossen:

1. Gelijkvloerse kruising op de Alkemadelaan;
2. Een brug over de Alkemadelaan;
3. Een tunnel onder de Alkemadelaan.

Uitgangspunt was wel dat het *uitsluitend een verbinding moest worden voor voetgangers en*

Bouwtekening van de tunnel.

fietzers. De keuze voor de beste optie hing af van planologische, verkeerstechnische, esthetische en financiële aspecten.

...maar tegen welke prijs

Planologisch was de locatie van een mogelijke verbinding al bepaald door de grondlocatie die de gemeente al in eigendom had, namelijk het huidige Schoolhuysplein tussen Kerkstraat 12 en 14. De keuze van een andere locatie zou ingrijpende stedenbouwkundige aanpassingen noodzakelijk maken. Voor een brug of gelijkvloerse kruising zou er, gezien het hoogteverschil voor de noodzakelijke hellingbanen en trappen, aanzienlijk meer ruimte nodig zijn. Planologisch gezien was het maken van een tunnel dus gunstig.

Verkeerstechnisch had een gelijkvloerse kruising, gezien de noodzaak van een verkeerslichtinstallatie en een hellingbaan van 51 m (om te voldoen aan de regels van geboden toegang) niet de voorkeur. Evenmin als de brugconstructie met een hellingbaanlengte van bijna 120 m.

Esthetisch zouden de constructies in de vorm van voetgangersbruggen en hellingbanen met een ranke vormgeving, die ver boven het maaiveld uit zouden komen, niet als fraai ervaren worden.

Financieel gezien zou een gelijkvloerse kruising het goedkoopste zijn. Een brug zou 50 % duurder zijn, en een tunnel maar liefst 350 % duurder.

De conclusie was dat de tunnel - ondanks de hoge kosten - de meest aantrekkelijke optie was voor het maken van een verbinding tussen de nieuwbouwwijken en de Kerkstraat.

Een serieuze uitwerking volgde

In 1982 werd op basis van een globale omschrijving een prijsopgave gevraagd bij twee bedrijven. Naast de eisen van de energiebedrijven, waterschappen en politie kwamen de totale kosten ruim boven de één miljoen gulden uit.

Voor het realiseren van een tunnelverbinding in 1984 was in de meerjarenbegroting van de gemeente Alkemade een bedrag opgenomen van 1.2 miljoen gulden.

Dit bedrag moest gedragen worden door de al gerealiseerde en nog te realiseren uitbreidingsplannen en mogelijke subsidie van het rijk en de provincie.

Na afronding van zijn afstudeerproject heeft Ron Reurings zijn onderzoeksgegevens aangeboden aan het college van B&W. Het was een goede basis om het tunnelproject verder technisch uit te werken en aanbesteding gereed te maken. Helaas is het er nooit van gekomen.

Achterhaald door regelgeving

In 1983 werden de eisen ten aanzien van de geluidshinder verzwakt en strenger toegepast. Voor die tijd was de maximaal toegestane snelheid op de autoweg die de Alkemadelaan was 100 km per uur. De consequentie daarvan was dat de afstand van de woningen in de nieuwe uitbreidingsplannen ten opzichte van de Alkemadelaan vergroot moest worden. Met als gevolg dat er minder woningen gebouwd mochten worden en er dus minder opbrengsten binnen zouden komen.

Omdat het gemeentebestuur minder woningbouw niet acceptabel vond, besloot men om de maximum snelheid op de Alkemadelaan te verlagen naar 50 km per uur. Hierdoor zou de geluidsoverlast verminderen zodat de voorgenomen hoeveelheid woningen toch gebouwd kon worden. Voor het verlagen van die snelheid moesten er verkeersremmende maatregelen komen, zoals gelijkvloerse kruisingen met verkeerslichten op de Alkemadelaan.

Schoolhuysplein in Oude Wetering.

De mogelijke realisatie van een tunnel was, naast de financiële problematiek, ook vanuit verkeerstechnische en woningbouwoverwegingen dus verder helaas geen optie meer. In een latere fase is er wel de huidige gelijkvloerse kruising voor voetgangers en fietsers naar het Schoolhuysplein aan de Kerkstraat te Oude Wetering gekomen.

Sjaak Bouwmeester

De strenge winter van 1942

Hoe pakte de strenge winter van 1942 uit voor Roelofarendsveen? Het antwoord is te vinden in de aantekeningen die J. P. (Jan) Hogenboom (1897-1985) maakte. Als tuinder was Hogenboom afhankelijk van het weer en vond hij het belangrijk de wisselingen te volgen en vast te leggen. Hij beschreef ook de gevolgen voor de teelten.

De winter van 1942, zeventig jaar geleden, was streng, zo streng dat in januari net als in de twee winters ervoor, een *Elfstedentocht* werd gereden. De kou hakte er in de Veen behoorlijk in. Na de crisisjaren en het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog waren de levensomstandigheden zeer armoedig. Dat Hogenboom tijd vond om aantekeningen te maken mag opmerkelijk worden genoemd. Want naast het runnen van een bedrijf en het samen met zijn echtgenote Antonia Straathof grootbrengen van zeven kinderen, zat hij 35 jaar namens de KVP in de gemeenteraad van Alkemade, tientallen jaren in het bestuur van de LTB en de Boerenleenbank (voorloper van de Rabobank), was hij actief bij het Waterleidingbedrijf en zat hij tenslotte in vele commissies. Hieronder een aantal passages uit de aantekeningen.

J. P. Hogenboom bij zijn 60-jarig huwelijksfeest in 1982.

Het weer in 1942.

“Reeds gedurende de geheele Decembermaand, was de Noordkant, de z.g. bovenkant erg ree. Dan verwacht men Noordenwind, en dat geeft veel kans op vorst. Maar het bleef bij enkele flinke nachtvorsten en geen ijs of sneeuw.”

“Nieuwjaarsdag begon met zacht weer overdag, maar 's avonds regende het. Nieuwjaarsdag valt op Donderdag. Driekoningen, dat is Dinsdag, was het winterachtig, maar 's middags dooit het weer. Woensdag ook. Donderdag na de middag sneeuwt het, maar Vrijdag is alles weer weg. Vrijdagavond 9 januari na een zachte dag loopt de wind naar het Noord-oosten. Het vriest 's nachts al flink. Dit is het begin van de winter. Zaterdag mooi winterweer, zonnig en niet bar koud.

's Avonds om 5 uur dat is dus ongeveer half 4 aan de zon begint het ijs in de sloten te komen. Zondag ligt alles dicht en waar gisteren, dat is zaterdag, nog niets was te zien, lopen jongens reeds over het spiegelgladde ijs. Maandag 12 Jan. ligt ook de Braassemermeer dichtgevroren. Prachtig spiegelglad ijs. In deze week is het alle dagen vinnig koud, met Noordoostenwind, welke echter niet sterk is. Het vriest flink, des nacht's tot 9 graden. Zondag 18 januari een prachtige ijszondag. Veel wedstrijden en ook de 3 Merentocht.”

“Maandag 26 Jan. kan wegens de sneeuwhoopen geen bloemenvervoer plaats hebben. Ook Dinsdag niet. Woensdag na den middag wordt met een partij sneeuwruimers de eerste rit naar Aalsmeer weer gemaakt. Ook Donderdagmorgen wordt om 9 uur weer gereden. Het verkeer van bussen, treinen, post en melkauto's is totaal in de war. Dooi, ook vrijdag. Maar zaterdag weer vorst. Zondag 1 Febr. goed winterweer, maar geen gelegenheid om te schaatsen. Dinsdag 3 Febr. vooral 's avonds een zware sneeuwstorm uit het Z.O. De wegen zijn onbegaanbaar zoodat het verkeer zeer gering is.”

“Het is intussen half Februari en het zonnetje begint al kracht te krijgen, zoodat de sneeuw overdag iets mindert, maar 's nachts vriest het geregeld nog. Onder glas en in de warenhuizen begint de hal uit de grond en uit de planten te raken en het begint duidelijk te worden dat er veel bevroren is aan jonge planten zoals sla, bloemkool en zelfs peulen die toch nog al tegen vorst kunnen zijn geheel of gedeeltelijk bevroren. Ook zijn bij verschillende particulieren in schuren, op zolders enz. veel aardappelen bevroren. In bergplaatsen waar andere jaren geen vorst was, en het vroor toch de laatste jaren ook hard, zijn aardappelen, gladiolen en andere dingen bevroren of aangevroren.

Bovendien is door het slechte vervoer de aardappelen en groentevoorziening danig in de war gelopen, zoodat in de steden soms de groentenboer in geen 14 dagen bij de klanten komt omdat hij niets heeft. Ook de melkvoorziening is geheel nul. Kolen zijn er ook al niet genoeg. Bij sommige trekkers raken ze ook op, maar alles komt nog terecht. Altijd komt er nog weer iets, maar veel gezinnen zitten in de kou.”

“Zondag 1 maart. Het is nu 7 weken winter en nog steeds veel sneeuw en veel ijs. Overdag mooi weer en dooi in de zon. 's Nachts flinke nachtvorst. Steeds meer komen de gevolgen van de vorst voor den dag. Koolzaad en tarwe hebben veel geleden en men vreest dat het geheel weg zal zijn. De sneeuw van de wegen is grotendeels weg gedooit, maar op sommige plaatsen ligt nog meer als 1 meter sneeuw.”

“Heden is het donderdagavond. Helder en koud en N.O.wind en het zal vannacht hard vriezen. Op sommige plaatsen ligt geen ijs meer, b.v. in Woubrugge en Oude Wetering. Maar de Braassemermeer is nog sterk en betrouwbaar. Heden Donderdag nog een zeilwedstrijd met een flinke bries.”

“Heden Dinsdag, een mooie dag warm weer en het zonnetje, maar met een koele wind uit N.O. tot N.W. Het is 24 maart we halen de laatste 180 bakken binnen. Eerst op de kruiwagen tot achter het warenhuis, dan op een slede en over het ijs, tot aan de losplaats in het warenhuis. Maar langs de akker van Warmerdam, dus aan de andere kant van de sloot is het ijs bijna geheel weg. Heden wordt ook weer voor het eerst in de Brasem gebaggerd, hoewel het nog een onafzienbare ijsvlakte is. We hebben ook weer op het land gewerkt, maar er zit nog veel hal in de grond”.

- Wordt vervolgd -

Een gedeelte der ijsjachtenvloot van het Brasemermeer gaat onder zeil.

Foto Snoek, Roelofarendsveen

Kerststallen en kerstgroepen gevraagd

Voor een van onze volgende tentoonstelling zijn wij op zoek naar aparte, bijzondere, oude, danwel exclusieve kerststallen of kerststallen/kerstgroepen met een bijzonder verhaal. Wij willen hier een tentoonstelling over gaan maken van september tot eind november 2012. U heeft uw kerststal dus vòòr Kerstmis zelf weer thuis!

Wilt u uw kerststal/kerstgroep aanmelden of heeft u nog vragen, dan kunt u contact opnemen met Riny van Klink, telefoon 071-3313508 of via e-mail naar: rinyvanklink@casema.nl

Schenken aan de Stichting Oud Alkemade

De afgelopen maanden ontvingen wij de volgende voorwerpen:

Schilderijtje met spreuk en vier gebreide kleedjes
Koektrommel uit 1920
Notenhouten boterspaan en houten zoutlepel
DVD verplaatsing Bosmolen
DVD Meren en Molentocht uit 1996
Amsterdams Brandweerbijbeltje, troffeltje, spinaziemes
Negen kerkboeken plus aantal bidprentjes
Emaille ondersteek, verfschraper, getuigschift touwfabriek
Houten kinderstepje, aluminium melkkoker

Drinkfles Tik van de molen
Divers t-shirts met bedrukking Kermis Wakker Alkemade
Dooptont Peterus kerk Roelofarendsveen
DVD opvrijzelen huis Witte Singel 17
Aanzichtkaarten Roelofarendsveen, diploma/getuigschift
Diverse fototoestellen plus onderdelen, diaprojector
Harlekijn speelgoed, diverse wandkleden en borduurwerk
Handwarmer, inklapbare schroevendraaier
Tekening ruilverkaveling
Bakkersjasje en diverse kledingstukken

Mevr. Hoogenboom
T. van Loon
P.J. Rotteveel
Koos Bakker
Koos Bakker
L. van Hameren
A. Hoogenboom-Spruit
Mevr. v Klink v Es
Mevr. Heemskerck-
Meeuwenoord
Ruud Bax
Mevr. W. Hoogenboom
Leo van Klink
Ronald van der Ing
Dhr. Van der Meer
G.P. van Gunst
Mevr. De Jeu
Dhr. Van Hameren
Mevr. Hoogenboom
Ton van der Zwet

Alle gevers hartelijk bedankt voor hun schenkingen!

Wilt u ook voorwerpen aanbieden? Neem dan contact op met onderstaande medewerkers:

- * voor foto's, dia's, films etc.: Leo Stiens, tel. 0171-3312168 of mobiel 06 27842264, e-mail: lousenleo@hetnet.nl.
- * voor ander materiaal: Sjaak Koek, telefoon 071-3312066 of mobiel 06-15681872, e-mail: sjaakoek@hotmail.com.

U kunt uw spullen brengen tijdens de openingsuren van het museum: zondag van 14.00-17.00 uur, dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur, maar ook op maandagavond van 20.00-22.00 uur wanneer een aantal medewerkers in het museum aan het werk zijn.

Bedankje aan VRP

Stichting Oud Alkemade bedankt **VRP architecten** voor de mooie kasten en stoelen die het bureau geschonken heeft aan de stichting. Toen VRP onlangs verhuisde, bleken deze spullen niet meer nodig en werd gevraagd of de Stichting Oud Alkemade er nog gebruik van wilde maken. Dit stelden wij zeer op prijs. Het is inmiddels de tweede keer dat wij dit soort kasten hebben ontvangen, waardoor wij weer veel waardevolle spullen op een goede manier kunnen opbergen. Ook de stoelen komen goed van pas; ons meubilair in de vergaderruimte was dringend aan vervanging toe.

Wij wensen VRP architecten goede zaken in hun nieuwe pand!

Nieuwe vrijwilligers gevraagd

Bij de Stichting Oud Alkemade zijn een groot aantal donateurs actief die er voor zorgen dat de Stichting reilt en zeilt. Zij verrichten een paar uurtjes per maand hand-en-spandiensten voor diverse werkzaamheden. Er is altijd genoeg te doen en daarom zoeken wij in 2012 weer enthousiaste vrijwilligers die willen meewerken aan de groei en bloei van Oud Alkemade.

De werkzaamheden zijn verdeeld over de volgende werkgroepen:

Archiefbeheer en Genealogie

* verzamelen en ordenen van ontvangen archieven, kranteknipsels, familie-berichten, familieverhalen en drukwerk, anekdotes etc. Napluizen van oude archieven op berichten voor Alkmadders en op verzoek van bezoekers van het museum opzoeken van informatie.

Evenementen

* organiseren van diverse activiteiten voor de Stichting, zoals de donateursavond en de Oud-Alkemadeprijs.

Foto- en videoarchief

* bijhouden van het foto- en filmmateriaal, scannen van aangeboden foto's, maken van foto's t.b.v. activiteiten van de Stichting.

Inventarisbeheer

* inventariseren en catalogiseren van ontvangen voorwerpen en zorgen dat deze gegevens in de computer worden opgeslagen.

Redactie

* selecteren, schrijven, laten schrijven en redigeren van artikelen voor Alkmadders, het blad van de Stichting, dat vier keer per jaar verschijnt.

Restauratie en onderhoud

* restaureren van ontvangen voorwerpen die het waard zijn bewaard en eventueel opgeknapt te worden.

Thema's

* bedenken van thema's voor de tentoonstellingen en meedenken en meewerken aan de uitvoering daarvan.

Voelt u zich aangetrokken tot één of meer van bovengenoemde activiteiten en wilt u zich graag aanmelden voor een werkgroep, stuur dan een mailtje naar:

info@oud.alkemade.net of bel naar het secretariaat: 071-5018326 (Annelies van Wieringen).

Meer informatie vindt u ook op de website www.stichtingoudalkemade.nl, rubriek Werkgroepen.

Historische wandeling door de oude Veen

Een van de dorpsvertellers van de Stichting Oud Alkemade is uw deskundige gids tijdens een wandeling van ca. drie uur door de kern van Roelofarendsveen.

Hij laat u op een luchtige en amusante manier kennismaken met de historie van de Veen, u ontdekt onbekende plekjes en hoort achtergronden en anekdotes uit de tijd van weleer.

Informatie en een aanmeldingsformulier vindt u op de website van de Stichting: www.stichtingoudalkemade.nl. U kunt ook bellen naar het secretariaat van de Stichting: 071-5018326 (Annelies van Wieringen).

In het midden (met lichte broek): gids
Pieter van Ruiten.

Herinneringen (2)

Stille Nacht

De klokken beierden minstens al een half uur. We liepen door vers gevallen, knisperende sneeuw. Het was een sprookjesachtige, stille nacht. Ik denk terug aan de jaren eind vijftig, begin zestig. Weinig mensen op straat en diegenen die er liepen gingen net als wij dezelfde kant op: naar de kerk van St. Petrus Banden voor de Nachtmis.

Naarmate we dichterbij kwamen werd het drukker. Het was rond half vier in de zeer vroege ochtend van 25 december: de *Stille Nacht*. Ik was nog een beetje duf van het vroege opstaan en stilletjes aankleden om 'de kleintjes' niet wakker te maken. Het lopen door de donkere nacht had iets mystieks. De kerstnacht zat niet alleen in je hoofd, maar in je hele lijf. Normaal fietsten we van de Noordhoek naar de kerk. Lopen daar naar toe deed je alleen als er iets bijzonders was: de doop van een broertje of zusje, je eerste communie, als bruidje wanneer er een processie was of zoals nu: in de kerstnacht. Aangekomen in de kerk gingen de vrouwen naar hun eigen plaats voorin, de mannen zaten in de achterste helft van de kerk. Vanwege de vele liefhebbers voor de nachtmis waren er klapstoelen in het middenpad gezet. Ik ging op zoek naar onze eigen plaats op de vierde rij, waar het zelf-gemaakte blauwe ribfluwelen kussen lag met de naam van mijn moeder er op geborduurd.

Mis met drie heren

Eindelijk begon dan de 'mis met drie heren'. Wat een luxe als je er aan terugdenkt: drie missen en ook nog eens met drie heren: de pastoor, de pater en de kapelaan! Nu mag je blij zijn met één priester of pastor. De missen werden helemaal in het Latijn gezongen door het koor met meester Nieuwint als bevologen dirigent. Gelukkig had mijn missaal de Nederlandse versie er naast staan, maar het meebidden en meezingen in het Latijn was geen enkel punt. Nóg zullen er heel veel zijn die het Credo en het Veni Creator Spiritus uit het hoofd kunnen meezingen. Na een kleine twee uur waren we weer thuis. Daar wachtte een feestelijk gedekte tafel voor het vroege kerstontbijt: kadetjes, kerststol en beschuit met muisjes.

De bakkers in de Veen deden met Kerst altijd goede zaken. Net als de slagers overigens. Mijn moeder braadde daags voor Kerst altijd een heerlijk stuk rosbief of een rollade, die in een schaal achterop de fiets dan weer naar Cees van Corsen werd teruggebracht om te laten snijden.

De ster

De kaarsjes rond het kerststalletje werden aangestoken en we zongen de diverse kerstliedjes die we op school geleerd hadden. Een kerstboom hadden we niet, dat was 'protestants' in die tijd. Maar het meest spannende moment tijdens de kerstdagen was de komst van 'de ster'. Twee mannen, Koos van Zanten en Jan van der Stam, hadden een meer dan manshoge ster met lichtjes die kon draaien. Als het donker geworden was en de bel ging dan vlogen we naar de voordeur. En daar stonden ze. Met enigszins krakende, soms wat onvaste stem zongen ze het kerstlied over de ster die van verre kwam. Tussen de coupletten door draaide de ster rond. Wij begrepen het misschien niet allemaal even goed, maar stonden altijd met open mond te luisteren. Na een fooi gingen ze verder, naar de volgende deur. Op een gegeven moment kwamen ze niet meer. Ik weet niet wat de reden was, maar vergeten doe ik ze nooit.

Helaas is de ster jaren later bij een brand bij de familie Van Zanten in de Spoorstraat verloren gegaan, anders had hij vast een mooi plekje in ons Museum gekregen.

José van der Meer-van der Zwet

P.S.: Wij vonden het Driekoningenlied over de ster in ons archief. Zie de pagina hiernaast, met een foto van de heren Van Zanten en Van der Stam.

Heeft u ook bijzondere of persoonlijke herinneringen aan vroeger? Laat het ons weten en stuur uw reactie naar de redactie: info@oud.alkemade.net. Of per post naar: Saskia van Uylenburgh-laan 22, 2377 CE Oude Wetering. Wij komen ook graag bij u langs om het samen met u op te schrijven!

Het Driekoningenlied

Hier komen wij heren met onze sterre,
wij zoeken Herodes de Koning van verre.
Wij kwamen voor Herodes zijn deur,
Herodes de Koning kwam zelf er veur.

Herodes de Koning sprak met een vals hart:
hoe komt er de jongste van drieën zo zwart?
Hij is er wel zwart, maar toch bekend,
hij is er de jongste uit Oriënt.

Hij is er de jongste uit vreemde landen,
waar alle sterren zo stille staan branden.
O sterre, sta stil, verroer je niet meer,
het is er een teken van God de Heer.

Het is er een teken uit verre landen,
waar alle sterren zo stille staan branden.
O sterre, je moet er zo stille niet staan,
je moet er met ons mee naar Bethlehem gaan.

Koos van Zanten en Jan van der Stam met de ster.
Foto: Familie Van Zanten

Naar Bethlehem die schone stad,
waar Maria met hare klein kindeke zat.
Hoe kleiner Kind hoe groter God
waar alle Joden mee hebben gespot.

Wij hebben gezongen al voor dit huis,
geef ons er de penning al met een goed kruis.
Al is het geen kruis laat 't wezen een munt,
geef ons er de penning, die gij er ons gunt.

ZOEKPLAATJE

Graag doen wij weer een beroep op uw geheugen. Op deze foto uit de jaren zeventig ziet u

dierenarts Rob Visser. Hij was op 1 januari 1977 als dierenarts naar Roelofarendsveen en Oude Wetering gekomen. Hier staat hij met een aantal kinderen in vermoedelijk de Gerardusschool in Oude Wetering. Wie weet de namen van de kinderen die aandachtig naar hem staan te luisteren? En welke 'opdracht' heeft hij hen gegeven? Wij horen het graag van u!

De namen kunt u doorgeven aan Theo Meijer (tel. 071-3314706) of mailen naar info@oud.alkemade.net.

U kunt ze ook opschrijven en komen brengen op maandagavond vanaf half acht in het museum, Saskia van Uylenburchlaan 22 in Oude Wetering.

Ruilverkaveling had de tijd mee

Al in 1945 werd tijdens het bevrijdingsfeest in Roelofarendsveen door tuinderszonen een spandoek meegedragen waarop stond: "Geef ons de Googerpolder maar". Het was iedereen duidelijk dat er wat moest gebeuren, het oude tuinbouwgebied – de Oost- en Westpolder – stond onder grote druk. Uitbreiding en ruilverkaveling van het oude gebied moesten de oplossing brengen. Begin jaren zestig, nu ongeveer vijftig jaar geleden, werden de eerste nieuwe huizen betrokken.

Voordat de nieuwe wegen – Floraweg, Geestweg en Hazenpad in de Westpolder, Noorderhemweg en Galgekade in de Oostpolder, Sotaweg en De Baan in de Googerpolder – konden worden aangelegd en de huizen en kassen gebouwd, moest er enorm veel werk worden verzet. Over de noodzaak was bijna iedereen het eens. Zo lagen de beruchte crisisjaren van voor de oorlog, van 1930 tot 1940, nog vers in het geheugen. De groenten brachten weinig op en het veilen van bloemen werd in 1933 zelfs gestaakt. Er waren steunmaatregelen nodig om de chronische armoede te verlichten.

In die jaren was er een sterke toename van kleine bedrijven. Voor de jonge generatie was er geen andere werkgelegenheid zodat de beschikbare grond door een steeds groter aantal kwekers moest worden gedeeld. Bij de meeste bedrijven waren huis en land, vaak ook nog verspreid over meerdere locaties, gescheiden. De gemiddelde vaartijd was voor deze kwekers vijftien minuten. Door de versnippering van het gebied en het land op afstand kwamen bedrijfsverbeteringen zoals kassenbouw zeer moeilijk tot stand.

Noodtoestand

Ook in de eerste jaren na de oorlog was er sprake van een noodtoestand in de Veen. Er waren gedeeltelijke misoogsten en problemen met de afzet van de producten. Een belangrijk kantelmoment was het verschijnen van een rapport van het Rijkstuinbouwconsulentschap in 1948 over de economische en bedrijfstechnische problemen van de tuinbouwbedrijven in het gebied De Venen, het zogenaamde 'Rapport Stadhouders', vernoemd naar de samensteller. In het rapport worden de knelpunten – de versnippering van de bedrijven, het ontbreken van kapitaalcracht en de problemen met de afzet – op een rij gezet en worden vervolgens oplossingen aangedragen: vergroting van de bedrijven door uitplaatsing, aanleg van

wegen, tuinbouwonderwijs, meer glas, verbetering van kwaliteit, sortering en verpakking en tenslotte, niet onbelangrijk, een soepele wijze van kredietverlening.

Waarborginstituut

Na het verschijnen van het Rapport Stadhouders kwamen verscheidene instanties in actie. Zo werd in 1950 het 'Waarborginstituut voor de Veenstreek' opgericht. Het werd voor kwekers gemakkelijker om geld te lenen, wanneer de in het instituut samenwerkende instanties – de landelijke overheid, de provincie, de gemeente en de betrokken veiling – een deel van het risico als borg op zich namen. Hoewel er flink gebruik werd gemaakt van deze regeling bleef het gemiddelde leenbedrag in Roelofarendsveen laag. Dit kwam vooral omdat investeren in kassen en verwarming in de kleine bedrijven niet rendabel was. Ruim dertig procent van de bedrijven had een oppervlakte van minder dan een 0,5 hectare. De bedrijven waren te smal en te klein voor grote investeringen. Een ruilverkaveling was onvermijdelijk. In november 1955 werd erover gestemd, negentig procent van de stemgerechtigden ging akkoord.

De eerste huizen op De Baan begin jaren zestig, gezien vanaf de Googermolenweg.

Ruilverkaveling komt op stoom

De ruilverkaveling in de Oost- en Westpolder leidde tot grote verbeteringen. Allereerst kwam er meer land beschikbaar, van 226 naar 249 hectare, ten koste van het wateroppervlakte. In de Westpolder werden sloten gedempt met grond die beschikbaar kwam door de aanleg van Rijksweg A4. Daardoor werden twee of drie percelen aan elkaar 'gelijmd'. De teellaag kwam beschikbaar door het afgraven van 'slapende' veenkaden, zoals die van de vroegere vaarsloot naar het schutsluisje in Rijpwetering. Het aantal percelen werd door het dempen van de sloten teruggebracht van 1806 naar 902. In dezelfde periode werden de Floraweg, de Geestweg, de Noorderhemweg, de Galgekade, de Sotaweg en De Baan aangelegd. Langs die nieuwe wegen werden 130 nieuwe huizen en acht noodwoningen gebouwd. Vóór de ruilverkaveling woonden er 90 tuinders bij hun bedrijf, na de verkaveling 210 van de 242 tuinders.

De ruilverkaveling heeft ruim 5,2 miljoen gulden (ongeveer 2,4 miljoen euro) gekost, waarvan 3,8 miljoen gulden (ongeveer 1,7 miljoen euro) door de overheid werd gesubsidieerd. Daarnaast werd er nog 5,5 miljoen gulden (2,5 miljoen euro) uitgetrokken voor de bouw van huizen, kassen en aanleg van verwarmingen etcetera. Daarbij waren er gunstige kredietmogelijkheden, waarbij ook het eerder genoemde Waarborginstituut een belangrijke rol vervulde. Het zal duidelijk zijn dat de investeringen ook de plaatselijke middenstand ten goede kwamen. De ruilverkaveling leidde bovendien tot een aanzienlijke verbetering van de woonomstandigheden. Roelofarendsveen telde voor de verkaveling 520 woningen, waarbij in het kader van de sanering de helft hiervan als krot werd aangemerkt. Door het verlenen van krotopruimingspremies werd het slopen gestimuleerd.

Rendement

Omdat de veranderingen wel in een heel snel tempo verliepen, werd in 1957 door de Provinciale Landbouwvoorlichtingsraad besloten tot de oprichting van een *streekverbeteringscommissie*, die door begeleiding van de tuinders een zo hoog

mogelijk rendement van de verkaveling moest behalen. De commissie bracht onder meer het blad *'Nieuwe Geluiden'* uit dat in een oplage van duizend exemplaren elke maand huis aan huis werd bezorgd. Daarnaast werden er excursies en tentoonstellingen georganiseerd en werden er tientallen praatavonden belegd, waarbij zowel technische, economische en agrarisch-sociale voorlichters in het werk van de streekverbetering konden worden betrokken. De onderwerpen liepen sterk uiteen: er werd voorlichting gegeven over nieuwe teelten, maar ook over de inrichting van het huis.

SOTA

Ongeveer gelijk met de ruilverkaveling in het oude gebied, werd er ook gewerkt aan uitbreiding van het gebied. In 1960 werd door de *Stichting Ontwikkeling Tuinbouw Alkemade (SOTA)*, waarin de gemeente en de veiling deelnamen, bijna 70 hectare grond gekocht in de Googerpolder. Hiervan werd, na ontsluiting, ongeveer 63 hectare doorverkocht aan 45 kwekers. Ongeveer twaalf hectare ging naar kwekers uit het oude gebied. Twintig kwekers kwamen van buiten het gebied. Door het aantrekken van deze kwekers hoopte men de achteruitgaande groenteteelt een stimulans te geven. Tevergeefs, het merendeel van de kwekers stapte al snel over op de bloementele. De groenten verloren steeds meer terrein aan de bloemen. In 1966 werden de laatste groenten geveild, terwijl de bloemenomzet nog vele jaren zou stijgen. Vermeldenswaardig is dat het eerder genoemde Waarborginstituut de eerste tien jaar (1950-1960) geen enkel verlies leed. *"Door hard werken en een zuinig beheer hebben de tuinders aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Bij dit laatste mogen we zeker de invloed van de echtgenoten niet vergeten"*, aldus een verslag uit die tijd.

Als bekroning voor al het werk werd in 1965 het nieuwe veilinggebouw aan de Sotaweg geopend. Tien jaar na het besluit tot ruilverkaveling had het dorp een totaal ander aanzicht gekregen.

Fons van Rijn

Bronnen: Eindverslag Commissie Streekverbetering; Vijftig jaar Eendracht Maakt Macht.

Scheuren door aardbeienbakken

Het dempen van sloten in de Westpolder in Roelofarendsveen verliep in de natte zomer van 1957, vooral in het begin, niet zonder problemen. Dat leidde dan ook tot protesten onder de bevolking.

Met Rijkswaterstaat was overeengekomen dat met een baggermachine via stalen buizen overbodige baggerspecie van de aan te leggen Rijksweg A4 in de sloten zou worden gespoten. Baggerspecie is een mengsel van klei, zand en veen. Vooraf werden de sloten voorzien van een damwand die net boven het water uitstak. Ter versteviging werd aan de buitenkant van de damwand vormzand aangebracht, afkomstig van de Grofsmederij uit Leiden. Dit mengsel van zand en cement was voor dit bedrijf een afvalproduct. Vervolgens werd de sloot volgespoten met de baggerspecie, het water verdween over de damwand in een aangrenzende sloot en de baggerspecie zonk.

Maar soms ging het mis. Dit gebeurde bij het perceel van D. Spruit, in de buurt van de aan te leggen Floraweg. Het water in de sloot kwam daar gelijk te staan met de ernaast gelegen akker. De drie meter dikke veenlaag maakte zich los van de onderliggende kleilaag en hier en daar ontstonden scheuren van 20 tot 25 centimeter. Die scheuren liepen dwars door de aardbeienbakken en veroorzaakten een grote ravage. Ook bij het perceel van C. Kerkvliet

gebeurde iets dergelijks. Al snel was er een protestbijeenkomst van de tuinders, maar die konden worden gerustgesteld. De schade werd opgenomen en op korte termijn vergoed. Daarna is het spuiten in een wat langzamer tempo doorgegaan. De sloten werden later nagevuld. Daarna werd er 70 tot 90 centimeter teelaarde aangebracht. Dit gebeurde met loco's en kiepkarren op enkelspoor en later op dubbelspoor. Daarbij moest rekening worden gehouden met de producten op het land en de schuine walkanten. Al met al een moeilijke klus.

Via stalen buizen werd de baggerspecie in de sloten gespoten.

Bron: Aantekeningen R. v.d. Weteringh, uitvoerder Nederlandse Heidemaatschappij.

ZOEKPLAATJE

Deze schoolfoto is van de Maria-school in Roelofarendsveen omstreeks 1976. De juf is Mevrouw Van der Boog, maar de kinderschaar een raadsel. Kunt u ons uitkomst brengen?

De namen kunt u doorgeven aan Theo Meijer (tel. 071-3314706) of mailen naar info@oud.alkemade.net. U kunt ze ook opschrijven en komen brengen op maandagavond vanaf half acht in het museum, Saskia van Uylenburchlaan 22 in Oude Wetering.